

Kokousmuistio Kotilava ory 6/2017 (27.9.2017)

Kotilava-hanke, ohjausryhmä muistio 6/2017

Kokousaika: keskiviikko 27.9.2017 kello 9:30–12. Kokouspaikka: Kansalliskirjasto, Auditorio. Sisäänkäynti Yliopistonkatu 1, 2. kerros.

Läsnä: Tiina Eklund (pj.), Jyrki Ilva, Tiina Koskimäki (Elisa Tiilikaisen sij.), Sami Niinimäki, Pekka Nygren, Emilia Palonen ja Lea Ryyänen-Karjalainen sekä Riitta Koikkalainen (siht.).

Poissa: Jyrki Hakapää, Nina Hyvönen, Jaana Latvanen, Johanna Lilja. Hakapää ja Latvanen eivät päässeet osallistumaan koska etäyhteyttä ei yrityksistä huolimatta saatu toimimaan.

1§ Kokouksen avaus

Puheenjohtaja **Tiina Eklund** avasi kokouksen. Aivan aluksi käytiin pieni esittelykierrros, sillä ohjaust ryhmään oli sitten viime kokouksen tullut kaksi uutta jäsentä, **Tiina Koskimäki** ja **Lea Ryyänen-Karjalainen**.

2§ Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi yhdellä muutoksella: **Pekka Nygren** lisäsi muihin asioihin keskustelun Juuli-tietokannasta.

3§ Konsortion hallintomalli

Kokouskutsun mukana osallistujille oli lähetetty FinELibin lakiasiantuntijan kanssa läpi käydyt mallit. Myös Kansalliskirjaston lakimiestä Pekka Heikkistä oli konsultoitu. Aiemmassa kokouksessa esitetty epäily 1-mallin juridisista ongelmista osoittautui konsultaatioissa turhaksi: juridisia esteitä yksinkertaisemman mallin soveltamiselle ei ole.

Emilia Palonen totesi, että esitetyistä malleista 1-malli on parempi, mutta on tärkeää, että toiminnan koordinaattori on neutraali fasilitaattori. Myös **Sami Niinimäen** mielestä neutraaliutta on hyvä korostaa.

Emilia Palonen nosti esiin kysymyksen koordinaattorin roolista, tarpeesta ja siitä, kuka tai ketkä lopulta päättävät Kotilavan asioista. Hän pohti myös, miten koordinaattorin mahdollisesti epäasialliseen toimintaan voitaisiin puuttua, jos sellaista tarvetta ilmenee. **Riitta Koikkalainen** totesi tähän ajatuksen olevan, että ohjausryhmä ohjaa koordinaattorin toimintaa ja että työsuhteeseen liittyvät asiat käsitellään lähiesimiehen ja työntekijän välillä niin kuin normaali tapa on, ja jos on tarvetta, niin myös työsuhteeseen liittyvät asiat tuodaan yleisempään käsittelyyn. **Sami Niinimäki** pyysi, että hallintomalliin piirrettäisiin mukaan myös ohjausryhmän osuus.

Tiina Eklund nosti tässä yhteydessä esiin myös kysymyksen ohjausryhmän jatkosta. Toive on, että tämä ohjausryhmä jatkaa ainakin vuoden 2017 loppuun ja että jäseniä uuteen ohjausryhmään kutsutaan tuonnempana nykyisten organisaatioiden lisäksi myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen johdosta sekä muista rahoittajaorganisaatioista. Nyt nämä organisaatiot ovat edustettuina Amkit-konsortion ja Suomen yliopistokirjastojen neuvoston kautta. AMKIT-konsortion ja SYN:in edustus on myös tulevaisuudessa tärkeä. **Pekka Nygren** toivoi, että ohjausryhmään kutsuttaisiin myös tutkijoiden edustus. **Jyrki Ilva** totesi, että olisi hyvä saada yliopistoista ja muualta laajempi edustus ohjausryhmään. Vastauksena **Emilia Paloselle**, hän totesi, että koordinaattoria tarvitaan hoitamaan asioita. **Tiina Eklund** totesi, että hankkeessa on muistettava pitää huolta myös siitä, että koordinaattorilla on riittävät resurssit hoitaa asioita.

Sami Niinimäki mietti, että Kotilavalla on jo nyt jokaiseen organisaatioon joku kontakti, mutta että yliopistojen edustusta voisi vahvistaa esimerkiksi UNIFI:n ja Arenen kautta. **Lea Ryyänen-Karjalainen** tähdensi tutkijoiden äänen kuulumisen tärkeyttä. On tärkeää, että tutkijat ovat mukana päättämässä asioista. Hän kehotti myös miettimään Kotilavan rahoitusmallin viestiä kustannuspuolen kannalta. Voisiko esittää selkeämmin, että Kotilavassa minimoidaan riskejä ja ongelmia. **Sami Niinimäki** pohti kannatusjäsenyyden mahdollisuutta. Kannatusjäseneksi voisivat liittyä sellaiset organisaatiot, jotka eivät ensisijaisesti julkaise kotimaisissa julkaisukanavissa – heille voisi olla esimerkiksi edullisempi julkaisumaksu.

Emilia Palonen edellyttää, että konsortion koordinaattorin tehtävlistaa täsmennetään. Sami Niinimäki totesi, että vastuut ja valtuudet on hyvä sopia. Asiat hahmotuvat tekemisen aikana; ja listaan on hyvä lisätä jo tässä vaiheessa, että koordinaatiota hoitava henkilö on myös ohjausryhmän sihteeri.

4§ SYN:in, AMKIT-konsortion ja Arene ry:n lausunnot.

Kokouksen osallistujat olivat saaneet Suomen yliopistokirjastojen neuvoston, AMKIT-konsortion ja Arene ry:n lausunnot kokouskutsun liitteinä. Näistä kaikista keskusteltiin. **Tiina Eklund** totesi, että lausuntoihin olisi hyvä vastata, ja **Jyrki Ilva** mietti että jokaiseen kannattaa vastata kohta kohdalta.

4.1. SYN oli lausunnonsaan kriittisin: "... suotavaa, että kaikki hankkeen rahoitukseen osallistuvat yliopistot saisivat rahoilleen vastinetta." SYN haluaa lausunnonsaan seikkaperäisempää tietoa siitä, (1) kuka maksaa; (2) mistä maksaa ja (3) miksi maksaa.

Lea Ryyänen-Karjalainen kysyi, onko Kotilavassa hahmotetulle rahoitusmallille olemassa muita vaihtoehtoja? Tiina Eklund totesi, että myös vanhalla eli tilausrakennuksella perustuvalla mallilla voitaneen jatkaa. Lea Ryyänen-Karjalainen kysyi myös, mikä on konsortion avoimuuden periaate. Tähän **Riitta Koikkalainen** vastasi että konsortiorahoituksen saamisen ehto on välitön avoimuus. **Tiina Eklund** huomautti, että kirjastot katsovat, että heidän ei tarvitse rahoittaa avoimuutta.

Sami Niinimäki huomautti, että avoimuutta edistetään kaikin tavoin. OKM ymmärtää transition tuomat piikit rahoitukseen, mutta lähtökohta on, että avoimuutta kohti mennään myös julkaisemisen puolella. Emilia Palonen mukaan myös tieteen tekijöillä on intressi avoimuuteen. Lea Ryyänen-Karjalainen toi esiin, että ministeriö voi päättää, että ei myönnä valtionapua jaettavaksi painetuille julkaisuille. Myös kirjastojen näkökulmasta on löydettävä järkevä ratkaisu. Näistä teemoista on keskusteltava myös yliopistojen sisällä. **Jyrki Ilvan** mukaan myös keskustelu aineistojen arvosta on tarpeen. Emilia Palonen korosti julkaisemisen liittyvän laajempaan infrastruktuuriin: tiede edistyy parhaiten, kun tutkimus on avointa ja saatavilla. Myös **Sami Niinimäki** totesi julkaisemisen olevan luonnollinen osa tutkimusinfraa ja yliopiston rooli on turvata pääsy tiedon lähteille. Tieteen vapaus edellyttää, että yhteisöllä on pääsy tiedon lähteille, ja tiedon on oltava oikealla tavalla saatavilla; nämä velvollisuudet pitää toteuttaa. Juridisesti painopiste on viime vuosina siirtynyt yksittäisestä tukijasta yhteisöön: koko yhteisön toiminnan turvaaminen tärkeää.

Pekka Nygren pyysi viemään vielä selkeämpää viestiä kirjastojen suuntaan. Niissä ei oikein tiedetä, mitä kustantaja tekee – ja myös sähköinen julkaisemisen tekeminen vie aikaa ja resursseja, ei ole ilmaista – kyse koko palvelusta. On selvennettävä, mitä kustantaja tekee.

Sovittiin, että sihteeri tekee SYN:iä varten uuden esityksen.

4.2. AMKIT, Ammattikorkeakoulujen kirjastokonsortio, suhtautuu Kotilavan rahoitusmalliin myönteisesti, mutta toivoo lausunnossaan perusmaksun porrastamista. Lisäksi AMKIT kiinnittää huomiota mallin oikeudenmukaisuuteen sekä yhteiskirjastojen tilanteeseen ja toivoo, että esitetyn rahoitusmallin rinnalla esitettäisiin malli, jossa organisaatio ei ole liittynyt konsortioon. AMKIT kysyy, onko konsortiot mahdollista erota ja millä ehdoin, ja he toivovat saavansa myös konsortion päätöksentekomallin.

Pekka Nygren jäi pohtimaan perusmaksun porrastamisen perusteita, mitä ne voisivat olla? AMKIT-konsortion ehdottama lehtien määrän ei ole hyvä peruste, sillä kaikki työ on joka tapauksessa tehtävä. Voisiko olla lehtipaketteja, joista kirjastot voisivat valita? Periaatteessa tuo olisi mahdollista, mutta onko pakettien koostaminen järkevää, lehtipakettien kokoaminen ja tarjoaminen kohottaisi hallinnoinnin ja siten perusmaksun tarvetta.

Sami Niinimäki kannusti korostamaan, että mitä enemmän organisaatioita on mukana sen pienempi taakka koituu yksittäiselle organisaatioille. ; painotettava sitä, että kaikki joukolla mukaan! AMKIT-konsortion lausunnossa kysyttiin myös, miten Kotilavan rahoitusmallissa varaudutaan ennalta arvaamattomiin muutoksiin, esimerkiksi valtionavun merkittävään pienemiseen tai kokonaan poistumiseen. **Sami Niinimäen** mukaan riski on ollut olemassa oikeastaan koko ajan, ja että OKM:ssä mietitään, mitkä tahot ovat tiedepolitiikkatavoitteiden parhaita toteuttajia. TSV ja sen kautta jaettu harkinnanvarainen rahoitus on koettu hyväksi tavaksi tukea kotimaista tieteellistä julkaisemista. Hallitusohjelman mukaisesti digitalisaatiota on edistettävä.

Jyrki Ilva tiedusteli, onko ajateltu, että yliopistoja alettaisiin palkita avoimuudesta yliopistojen rahoitusmallissa. **Niinimäen** mukaan ajatus on ollut ministeriössä esillä.

4.3. Arene ry toteaa lausunnossaan, että Kotilavan malli ei ole ammattikorkeakoulujen kannalta kannustava. Se ei huomioi ammattikorkeakoulujen laajaa ammatillista ja soveltavan tutkimuksen painotusta. Arene kiinnittää huomiota myös muitten tekstityyppien kohteluun rahoitusmallissa – nyt huomioon otetaan vain vertaisarvioitujen tekstit. Arene ehdottaa, että lehtien olisi hyvä markkinoida itseään julkaisukanavina myös ammattikorkeakoulujen suuntaan. Verkostona Arene ei sitoudu konsortion rahoitusmalliin ja pitää tärkeänä, että jokainen ammattikorkeakoulu voi itse päättää osallistumisestaan.

5§ Lehtien kuulumisesta

Elisa Tiilikainen sijaistaa loppukauden **Tiina Koskimäki**. Lehdet ovat eri vaiheissa rahoitusmallin kriteereiden täyttämässä; valtionavun hakeminen ajankohtaista. Muutama lehti on hakenut rahoitusta myös Koneen Säätiöltä. Mukaan tulonsa varmistanee lehdet kokouskutsun lähtöhetkellä ovat *Elore*, *Finnish Journal of eHealth and eWelfare*, *Historiska och litteraturhistoriska studier*, *Informaatiotutkimus*, *Kosmopolis*, *Metsätieteiden aikakauskirja*, *Terra*, *Yhteiskuntapolitiikka*. Mukaan lähdöstä kesän aikana ilmoittivat *Tutkiva hoitotyö*, *Sosiologia* ja *Kulttuurintutkimus*, mutta viimeistä varmistusta näiltä ei ole vielä tullut. Vakavasta harkitsemisestaan ovat ilmoittaneet myös: *Aikuiskasvatus*, *Lakimies*, *Sananjalka*, *Tiede ja edistys* ja *Tiedepolitiikka*. Muista asiasta alustavasti kiinnostuneista lehdistä ei ole kesän jälkeen kuulunut. Riitta Koikkalainen pyydystelee niitä spositse. Emilia Palonen kertoi, että Politiikka-lehti harkitsee vakavasti mukaan lähtemistä.

6§ Mitä tapahtuu, jos konsortiota ei synny?

Tämä keskustelu siirretään seuraavaan kokoukseen.

7§ Muut esille tulevat asiat

7.1. Juuli.fi

Pekka Nygrenin aloitteesta keskusteltiin Juuli-julkaisutietoportaalista. Kotilavan rahoitusmallin pohjana käytetään siitä saatuja tietoja vertaisarvioituista artikkeleista, ja sen takia on kaikkien toimijoiden kannalta tärkeää, että tiedot olisivat oikein. Nyt portaalissa on liian paljon erheellistä tietoa. Palautetta voi lähettää suoraan Juulin ylläpitoon, mutta myös **Jyrki Ilva** ottaa kysymyksiä vastaan ja vie viestiä eteenpäin.

8§ Seuraava kokous

Seuraavan kerran Kotilavan ohjausryhmä kokoontuu keskiviikkona 1.11.2017 aamulla tai iltapäivällä. Parhaiten sopiva ajankohta näyttää olevan aamu tai niin, että kokous päättyy kahdelta.

9§ Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja **Tiina Eklund** päätti kokouksen kello 12.